

صدایی که باید شنیده شود

چرا سخنان وزیر ارتباطات فراتر از یک اظهارنظر معمول است؟

محسن محمودی

پژوهشگر علوم سیاسی

هشدار اخیر ستار هاشمی، وزیر ارتباطات دولت چهاردهم، در مورد پیامدهای اجتماعی محدودیت‌های اینترنتی، فراتر از یک اظهارنظر معمول است و باید آن را گزارشی از وضع موجود دانست. این سخنان به‌روشنی نشان می‌دهد که سیاست‌گذاری‌های کنونی در فضای مجازی، عواقب ملموس و چندجانبه‌ای دارند که نیاز به بازنگری فوری در رویکرد حکمرانی این حوزه را بر جسته می‌کند. این هشدار که ریشه در واقعیت‌های میدانی و احتمالاً داده‌های تحلیلی داخلی دارد، همبستگی میان کاهش دسترسی آزاد به اینترنت و تشدید آسیب‌های اجتماعی و اقتصادی را در سطوح خرد و کلان جامعه نشان می‌دهد. از منظر سیاست‌گذاری عمومی، چنین هشدار می‌تواند نشانه‌ای از آگاهی فزاینده در بخش‌هایی از بدنه حاکمیت نسبت به هزینه‌های پنهان و پیامدهای ناخواسته تصمیمات اتخاذ شده باشد. نادیده گرفتن این هشدار می‌تواند به ریسک‌های سیستمی منجر شود که فراتر از بخش ارتباطات، کلیت حکمرانی را تحت تأثیر قرار می‌دهد. این پیامدها شامل فرسایش سرمایه اجتماعی و کاهش اعتماد عمومی به دلیل محدودیت‌های ارتباطی، تسریع مهاجرت نخبگان و از دست رفتن سرمایه‌های انسانی ارزشمند، رکود اقتصادی و آسیب جدی به کسب‌وکارهای دیجیتال و همچنین افزایش آسیب‌های روانی و اجتماعی نظیر استرس و افسردگی ناشی از انزوای دیجیتال است. ضروری است که به جای تمرکز صرف بر امنیت سلبی، یک رویکرد امنیت ایجابی مدنظر قرار گیرد که در آن توسعه، دسترسی آزاد و نوآوری در فضای مجازی، خود به ابزاری برای تقویت امنیت ملی و پایداری اجتماعی تبدیل نشوند. این هشدار فرصتی راهبردی است تا گفت‌وگویی جدید حول حکمرانی اینترنت شکل گیرد و به سمت مدل‌های بازتر و مشارکتی‌تر حرکت کنیم تا از تبدیل ثبات اجتماعی به بحران‌های حکمرانی جلوگیری شود. با گسترش روزافزون فناوری‌های دیجیتال، بازارهای آنلاین فرصت‌های بی‌سابقه‌ای برای رشد اقتصادی و اجتماعی ایجاد کرده‌اند. اما در کنار این پیشرفت‌ها، نابرابری‌های جدی در دسترسی به این بازارها پدیدار شده است. این نابرابری‌ها که از ضعف در زیرساخت‌های فناوری تا عدم دسترسی برابر به فرصت‌های شغلی و اطلاعات را شامل می‌شود، شکاف‌های اقتصادی و اجتماعی را در کشور تشدید می‌کند. این وضعیت، به‌ویژه در ایران، با توجه به هشدارهای اخیر وزیر ارتباطات در مورد پیامدهای اجتماعی محدودیت‌های اینترنت، اهمیتی دوچندان پیدا می‌کند. این هشدارها به‌روشنی نشان می‌دهند که سیاست‌های محدودکننده چگونه می‌توانند این نابرابری‌ها را عمیق‌تر کرده و به معضلات جدی‌تری برای جامعه تبدیل کنند. یکی از بارزترین جنبه‌های نابرابری در بازارهای دیجیتال، شکاف دیجیتال است. این شکاف به تفاوت در دسترسی به فناوری‌های دیجیتال و اینترنت اشاره دارد که در ایران نیز، بین مناطق مختلف شهری و روستایی، یا حتی بین قشرهای گوناگون جامعه، به‌وضوح دیده می‌شود. علاوه بر این، هزینه‌های بالای اینترنت برای بخش قابل توجهی از جمعیت، مانعی دیگر بر سر راه استفاده مؤثر از این ابزار حیاتی است. در چنین شرایطی، این محدودیت‌ها عملاً شکاف دیجیتال موجود را عمیق‌تر کرده و فرصت‌های بهره‌برداری از بازار دیجیتال را برای بسیاری از کسب‌وکارها و افراد، به‌ویژه در مناطق محروم و کم‌درآمد، از بین می‌برد. این امر باعث می‌شود بخش‌های وسیعی از جامعه نتوانند از مزایای اقتصاد دیجیتال بهره‌مند شوند و این خود به تشدید نابرابری‌ها می‌انجامد. بسیاری از افراد، به‌ویژه در مناطق فقیر و دورافتاده، از نداشتن مهارت‌های دیجیتال، دسترسی به اینترنت پرسرعت یا تجهیزات مناسب برای انجام کارهای آنلاین محروم‌اند. مشاغل آنلاین نیازمند مهارت‌های خاصی چون برنامه‌نویسی، طراحی گرافیک، و تحلیل داده هستند که به دلیل محدودیت‌های آموزشی و زیرساختی، دسترسی به آن‌ها در سراسر کشور یکسان نیست. بی‌گمان محدودیت‌های اینترنتی مستقیماً بر این فرصت‌های شغلی تأثیر می‌گذارد. علاوه بر این، نابرابری در دسترسی به داده‌ها و اطلاعات نیز یک چالش بزرگ است. داده‌ها به عنوان دارایی اصلی در دنیای دیجیتال شناخته می‌شوند. در ایران، با توجه به محدودیت‌های فیلترینگ گسترده، دسترسی به داده‌های جهانی و ابزارهای تحلیل آن برای بسیاری از کسب‌وکارها و محققان دشوار است. این امر باعث می‌شود شرکت‌های داخلی نتوانند به اندازه کافی داده‌های مورد نیاز برای بهینه‌سازی خدمات و محصولات خود را جمع‌آوری و تحلیل کنند، در حالی که در کشورهای توسعه‌یافته این فرآیندها به راحتی انجام می‌شود. این شکاف اطلاعاتی، توان رقابتی شرکت‌های ایرانی را در سطح منطقه‌ای و جهانی به شدت تضعیف می‌کند. نابرابری در دسترسی به فناوری‌های دیجیتال، نه تنها پیامدهای اقتصادی دارد، بلکه به تشدید شکاف‌های اجتماعی و فرهنگی نیز منجر می‌شود. بدون تردید، محدودیت‌های اینترنتی، نه تنها زندگی اقتصادی مردم را تحت الشعاع قرار می‌دهد، بلکه سلامت روانی جامعه، امید به آینده و انسجام اجتماعی را نیز به خطر می‌اندازد. نابرابری در بازارهای دیجیتال، به‌ویژه در ابعاد دسترسی به زیرساخت‌ها، فرصت‌های شغلی، و دسترسی به داده‌ها، یک تهدید جدی برای ایران و جوامع کمر خوردار آن است.

۲۴ ساعت

24 HOURS

hammihanmedia@gmail.com

@Hammihanonline

• صاحب امتیاز و مدیر مسئول: غلامحسین کریاچی
• مشاوران: عباس عبدی و احمد زیدآبادی
• سردبیر: محمدجواد روح • معاون سردبیر: مهرداد خدیر • دبیر آنلاین: شبنم رحمتی
• دبیران گروه‌ها: فرزانه طهرانی (اقتصاد) • آرمین منتظری (دیپلماسی و بین‌الملل)
• علی ورامینی (رسانه و فرهنگ) • سمیه متقی (سیاست) • الناز محمدی (جامعه) • آرش خاموشی (عکس)
• مدیراداری و آگهی‌ها: شاهرخ حیدری
• مدیر هنری: مهدی قربانی تبار
• هادی حیدری (طرح و کاریکاتور) • حروفچینی و ویراستاری: شهرام هادی

• تلفن روابط عمومی: ۸۸۷۴۹۳۰۰ • تحریریه: ۸۸۷۳۰۲۹۱ • آگهی‌ها: ۸۸۷۳۵۲۰۷ • نشانی: خیابان شهید بهشتی، خیابان پاکستان، کوچه دوازدهم، پلاک ۱۸
• لینوتوگرافی و چاپ: هم‌میهن • تلفن چاپخانه: ۰۲۱۴۶۸۲۱۱۱۴ • توزیع: نشر گستر امروز نوین • تلفن: ۰۲۱-۶۱۹۳۳۰۰۰

بدون اینترنت آزاد اینترنت ملی محقق نمی‌شود

ستار هاشمی با حضور در مجلس

تداوم سیاست‌های فیلترینگ را خسارت بار و ناکارآمد دانست

فرزاد نعمتی

گزارشگر هم‌میهن

وضعیت اینترنت کشور و با وزارت ارتباطات گره خورده و روزی نیست که مسئولان این وزارتخانه درباره آن مورد پرسش قرار نگیرند. محدودیت‌ها بر اینترنت ایران البته اندک نیست و بهتر است بگوییم از زمان رونق این بستر ارتباطی در جهان، اولین واکنشی که سیاست‌گذاران در ایران بدان داشته‌اند، منع بوده و محدودیت؛ سیاستی که بسیاری از کاربران آن را با کلیدواژه «فیلتر» بهتر درک می‌کنند؛ تارنماهایی مسدود و برنامه‌هایی که باز نمی‌شوند. این داستان از فیسبوک شروع شد و بعدتر به یوتیوب، تلگرام و اینستاگرام هم رسید. در دولت روحانی البته گشایش‌هایی معنادار در کیفیت و دسترسی کاربران فراهم آمد اما همین امر باعث افزایش مقابله‌ها شد. در حوادث ۱۳۹۸ نیز باری این تجربه آزموده شد که می‌توان اینترنت بین‌الملل را به کلی از دسترس خارج ساخت. در جریان اعتراض‌های شهریور ۱۴۰۱ هم اینستاگرام و واتساپ فیلتر شدند تا هم دیگر کسی وقت خود را صرف روشن و خاموش کردن فیلترشکن نکند و هم بازار فیلترشکن فروش‌ها رونقی دوباره بگیرد؛ بازاری با گردش مالی تخمین زده شده بین ۲۰ همت تا ۵۰ همت و البته یک بازی دو سر باخت که هم روی کیفیت اینترنت اثر می‌گذارد، هم مشکلاتی امنیتی برای خود کاربران ایجاد می‌کند.

با چنین دورنمایی پزشک‌های یکی از محورهای شعارهای انتخاباتی خود را اصلاح نظام ناکارآمد فیلترینگ و فراهم آوردن دسترسی آزاد شهروندان به اینترنت آزاد و احیای کسب‌وکارهای دیجیتال اعلام کرد. بدین ترتیب وقتی ستار هاشمی برای منصب وزارت ارتباطات انتخاب شد، یکی از مهمترین خواسته‌ها از او بازنگری جدی در فیلترینگ و سرعت و کیفیت اینترنت بود. او نیز البته خود از موافقان این امر بود و در ماه‌های نخست وزارت موفق شد نظر مساعد اعضای شورای عالی فضای مجازی را برای رفع فیلتر واتساپ و پلی استور جلب کند؛ موفقیتی که بسیاری را امیدوار کرد که به‌زودی سایر برنامه‌ها نیز رفع فیلتر خواهند شد، به‌خصوص آن‌گاه که او یوتیوب را «یکی از بزرگترین اساتید من که چیزهای زیادی از آن یاد گرفتم» دانست.

▼ حملات بی‌سابقه سایبری در دوران جنگ

جنگ دوازده روزه اما بار دیگر اینترنت را به محاق برد. در همان روزهای نخست پلتفرم‌هایی همچون واتساپ، تلگرام و اینستاگرام دچار اختلال شدند و اینترنت با محدودیت‌هایی مشهود مواجه شد. وزارتخانه البته در بیانیه‌ای این مشکل را امری موقتی و وابسته به شرایط ویژه کشور قلمداد کرد و فقط یک روز پس از اعلام آتش‌بس، به تنظیمات قبلی بازگشت. چنین بازگشتی البته با اعتراض دوباره همان مخالفان همینگی اینترنت آزاد مواجه شد. دیروز اما هاشمی به مجلس رفت تا گزارشی درباره ارتقای امنیت شبکه در جنگ دوازده روزه ارائه کند. او در این جلسه، از مقابله موفق با حملات سایبری، ضرورت بازنگری در حکمرانی فضای مجازی، تأثیر فیلترشکن‌ها بر کیفیت شبکه و برنامه‌ریزی برای توسعه متوازن ارتباطات روستایی سخن گفت و درباره پیامدهای منفی اجتماعی محدودیت اینترنت هشدار داد. در بخشی دیگر از صحبت‌هایش نیز هاشمی بر بهره‌گیری از ظرفیت نخبگان برای پیشبرد اقتصاد دیجیتال تأکید کرد.

هاشمی از این گفت که در همان روزهای نخست جنگ کارگروه ویژه «پایش وضعیت ارتباطات» برای تداوم خدمات عمومی در حوزه ارتباطات تشکیل شده و جلساتی روزانه برگزار کرده تا با تعامل نزدیک و حضور میدانی، تصمیم‌هایی بهنگام برای پاسخ به نیازهای مردم و کسب‌وکارها و پایداری ارتباطات، زیرساخت‌های داده‌ای و نیازمندی‌های ارتباطی دستگاه‌های اجرایی اتخاذ شود. او در همین زمینه به حملات سایبری انجام‌شده نیز اشاره کرد و آنها را «پیچیده و بی‌سابقه» معرفی کرد. در عین حال هاشمی مدعی شد که «مجموعه اقدامات جهادی در حوزه امنیت سایبری مانع از اختلال گسترده در خدمات شد» و نتیجه گرفت: «هیچ‌گاه حوزه امنیت سایبری کشور رها نشده و تقسیم کار مشخصی بین نهادها وجود دارد؛ اگر چه نیاز به ارتقاء و استفاده از درس آموخته‌های جنگ داریم.»

▼ اقتصاد دیجیتال زیر ضرب جنگ و فیلترینگ

یکی دیگر از محورهای سخنان هاشمی اما مسئله اقتصاد دیجیتال بود. آسیب‌هایی که به‌خصوص به کسب‌وکارهای آنلاین در سال‌های اخیر و به‌خصوص به دلیل فیلترینگ خورده است، کم نیست. طبق گزارش اتاق بازرگانی ایران، فیلترینگ در سال

۱۴۰۱، به‌طور متوسط ماهانه حدود ۳۹ همت به اقتصاد دیجیتال کشور خسارت وارد کرده و بسیاری از کسب‌وکارهای کوچک و متوسط فعال در شبکه‌های اجتماعی را دچار افت شدید فروش و حتی تعطیلی کرده است. هاشمی نیز دیروز در مجلس به امرار معاش و اشتغال نزدیک به ۱۰ میلیون از شهروندان ایرانی - مستقیم و غیرمستقیم - از طریق اقتصاد دیجیتال اشاره کرد و از ضربه ۳۰ درصدی جنگ به اقتصاد دیجیتال کشور سخن گفت؛ ضرری نیم‌همتی در هر روز که به ۱۵ همت ضرر ماهانه معادل اعتبار سالانه برخی از وزارتخانه‌های کشور می‌انجامد. در همین زمینه او به مهاجرت نخبگان این حوزه اشاره کرد و خطر مهاجرت و غیبت آنها در ایران را مسئله‌ای امنیتی معرفی کرد.

▼ با فناوری نمی‌شود مقابله کور کرد

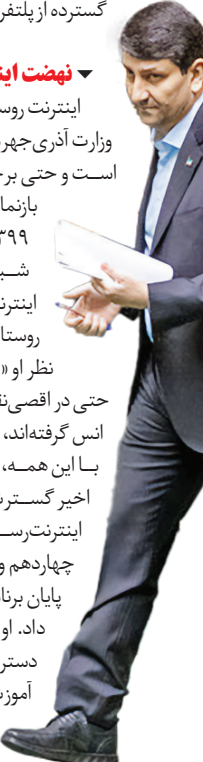
هاشمی در بخش دیگری از گزارش‌اش به آسیب‌های استفاده از فیلترشکن‌های رایگان در کشور اشاره کرد و آن را مایه آلودگی شبکه دانست. این نکته‌ای است که البته بسیاری از کارشناسان این حوزه نیز بارها بدان اشاره کرده و گفته‌اند یکی از راه‌های نفوذ دشمن، جمع‌آوری داده‌های کاربران و حتی جذب جاسوس در داخل، همین فیلترشکن‌ها بوده است. اینک وزیر ارتباطات نیز از این می‌گوید که علاوه بر اینها، حداقل ۳۰ درصد از درخواست‌های کاربران در شبکه به‌دلیل همین آلودگی‌ها بی‌پاسخ می‌ماند. او به نقش فیلترشکن‌ها در کاهش کیفیت شبکه نیز اذعان دارد و می‌پذیرد که افزایش کیفیت شبکه به سرمایه‌گذاری نیز مرتبط است، اما در عین حال محدودیت‌های ایجادشده را نیز نادیده نمی‌گیرد. از نظر هاشمی همانطور که تجربه محدودیت ۱۴۰۱ باعث محدودیت دسترسی نشد و از قضا باعث دسترسی بیشتر توجوانان به تمامی سایت‌های ممنوعه نیز شد، امروز نیز راهکار محدودیت نیست: «اگر می‌شود با فناوری مقابله کور کرد. ما باید از ظرفیت فناوری برای پیشرفت استفاده کنیم و این مسئله در برنامه‌های ما به‌ویژه در توسعه شبکه ملی اطلاعات لحاظ شده است.»

▼ راه‌حل در مشارکت است نه ممنوعیت

نام «شبکه ملی اطلاعات» که می‌آید البته نگرانی‌ها افزون می‌شود زیرا برای بسیاری از مردم، شبکه ملی اطلاعات تداعی گر اینترنت ملی است؛ اینترنت محدود و کنترل‌شده که ربطی به اینترنت آزاد مورد استفاده در جهان ندارد. هاشمی اما در این زمینه نیز نگاهی متفاوت دارد و معتقد است بدون ارتباطات با دنیا، نمی‌توان به شبکه ملی ارتباطات رسید. در چنین نگرشی البته حفظ استقلال و امنیت سایبری کشور ضرورت دارد، اما تصور اینکه بتوان با قطع ارتباط با اینترنت جهانی، اینترنت ایرانی را به جزیره‌ای محصور بدل کرد، از پایه بیراهه است. هاشمی دیروز در همین زمینه بدین نکته اشاره کرد که طبق ماده ۶۵ قانون برنامه هفتم، این شبکه باید تا پایان برنامه تکمیل شود اما بدون مشارکت در تولید محتوا این شبکه نمی‌تواند رشد پیدا کند. بدین ترتیب به نظر می‌رسد آنچه در ذهن وزیر از اینترنت ملی می‌گذرد، نه خودکفایی اینترنتی است نه ادغام کامل در اینترنت جهانی بدون لحاظ کردن امنیت شبکه. از نظر او «تصویب سند تسهیم درآمد محتوا» نیز گامی جدی است برای ترغیب مشارکت برای حضور در شبکه ملی و ایجاد تبدیلی معنادار در برابر رقابتی خارجی، و گر نه تا وقتی بسته جذابی پیش‌روی کاربران نباشد، نمی‌توان خرده‌ای بر استفاده گسترده از پلتفرم‌های خارجی گرفت.

▼ نهضت اینترنت روستایی ادامه دارد

اینترنت روستایی یکی از مسائلی است که از دوران وزارت آذری جهرمی محل مناقشه‌های گاه سیاسی بوده است و حتی برخی آن را همچون جرم ناخوشدونی وزیر بازنامی می‌کردند. احمد علم‌الهدی در شهریور ۱۳۹۹ با انتقاد از عملکرد دولت در گسترش شبکه اینترنت گفت: «به جای گسترش اینترنت در روستاها و خرید تابلت و لپ‌تاپ برای روستایی‌ها، به صدواوسیمما بودجه بدهید. از نظر او «وجود اسباب و ابزار ورود به فضای مجازی حتی در اقصی نقاط کشور که با فرهنگ‌های بومی دینی انس گرفته‌اند، به ضرر اسلام، انقلاب و نظام هست.» با این همه، نهضت روستایی نیز در طی سال‌های اخیر گسترش پیدا کرده و دیروز نیز ستار هاشمی از اینترنت‌رسانی به ۱۲۰۰ روستای جدید در دولت چهاردهم و هدف‌گذاری اتصال ۱۰ هزار روستا تا پایان برنامه هفتم توسعه به اینترنت پرسرعت خبر داد. او البته هدف از چنین خدماتی را افزایش دسترسی عادلانه به خدمات حوزه سلامت، آموزش و بهداشت عنوان کرد.

گفت‌وگو

قادر باستانی درباره حضور ستار هاشمی در مجلس می‌گوید:

میدان ارتباطات
میدان آزمون دولت است

احمد عساری

روزنامه‌نگار فناوری

در کشاکش فشارها بر سیاست‌گذاری فضای مجازی، سخنان دیروز ستار هاشمی، وزیر ارتباطات در صحن علنی مجلس، از سوی تحلیلگران به‌عنوان نقطه عطفی در گفت‌وگوهای رسمی حکمرانی دیجیتال تعبیر شد. آن گونه که قادر باستانی تبریزی، استاد پژوهشگر ارتباطات می‌گوید، اهمیت این موضع‌گیری فراتر از یک دفاع فنی یا اداری است. او در گفت‌وگو با خبرنگار هم‌میهن تأکید کرد، هشدار هاشمی درباره لزوم پرهیز از مقابله کور با فناوری، صرفاً یک واکنش مدیریتی نیست، بلکه بیان صریح یکی از اصول بنیادین حکمرانی در عصر دیجیتال است و تقابل کور با فناوری، یعنی نابینایی ساختاری حاکمیت نسبت به مسیر آینده، و هیچ جامعه‌ای با چشم بسته، راهی به‌سوی توسعه پایدار نخواهد یافت. باستانی در تحلیل مواضع دیروز وزیر ارتباطات خاطر نشان کرد: در مجموع، سخنان وزیر را می‌توان تلاشی برای تثبیت موقعیت وزارت ارتباطات در میان نهادهای حاکمیتی دانست. این وزارتخانه طی سال‌های اخیر تحت فشار نهادهای امنیتی و نظارتی، بخشی از اختیارات حاکمیتی خود را در حوزه حکمرانی فضای مجازی از دست داده است؛ وزیر ارتباطات با تکیه بر عدد و آمار و روایت فنی از جنگ سایبری، تلاش کرد تا گفت‌وگو غالب درباره اینترنت را از یک تهدید امنیتی صرف، به یک مؤلفه زیرساختی برای امنیت روانی، تاب‌آوری اجتماعی و اقتصاد ملی تغییر دهد. این پژوهشگر ارتباطات مهم‌ترین پیام ضمنی در سخنان وزیر را نشانه‌های تغییر رویکرد رسمی در قبال حکمرانی فضای مجازی دانست و گفت: من فکر می‌کنم، رویکرد جدید، دیگر نمی‌تواند فقط بر فیلترینگ، انسداد، و مواجعه سلبی بنا شود، بلکه تاگزیر باید به مؤلفه‌هایی چون رضایت عمومی، تاب‌آوری دیجیتال، امنیت شبکه، و اعتماد مردم نیز بپردازد. باستانی خاطر نشان کرد: اگر این نگاه ادامه یابد و در سطح کلان نظام به رسمیت شناخته شود، شاید بتوان گفت شروع فصل جدیدی در نسبت دولت جامعه در فضای مجازی رقم خورده است؛ فصلی که در آن، دولت به جای حاکم شبکه‌گر، به میانجی قابل اعتماد بدل شود. باستانی گفت: رویکردی که بر فیلترینگ و انسداد نباشد، دیدگر پاسخگو خواست عمومی و نیاز ملی نیست و دولت پزشک‌های گرا چه در بسیاری از حوزه‌ها برای تأمین وفای ملی کوتاه آمده، اما در مسئله حکمرانی ارتباطات و اینترنت یاد ایستادگی کند و از عقب‌نشینی بیشتر پرهیزد، چراکه آینده ایران، یقیناً در میدان‌های دیجیتال و جنگ نرم رقم می‌خورد. وی تصریح کرد: دولت در برابر بسیاری از نهادها و شوراهای قدرتمند، تا امروز کوتاه آمده؛ چه در انتصابات، چه در سیاست خارجی، اقتصاد یا فرهنگ. اما اگر در موضوعی مثل اینترنت فضای ارتباطی که حالا به قلب تپنده زندگی اجتماعی و اقتصادی مردم تبدیل شده، باز هم عقب‌نشینی کند، دیگر نمی‌تواند خود را نماینده واقعی جامعه ایران بداند. بدون تردید، دولت از نتایج نظر‌سنجی‌های پس از جنگ مطلع است و می‌داند راضی‌ت مردم از وضعیت اینترنت و فیلترینگ، چیزی کمتر از گلایه‌هایشان درباره مشکلات معیشتی نیست. این استاد ارتباطات در تحلیل تجربه اخیر کشور در جنگ ۱۲ روزه با رژیم صهیونیستی گفت: در این جنگ، ما نه فقط در معرض تهدید موشکی، بلکه در معرض بیش از ۲۰ هزار حمله سایبری بودیم. ما امروز به وضوح می‌بینیم که شکاف فناوریانه ما با دشمن، به اندازه شکاف در حکمرانی مان خطرناک است. دشمن در فضای سایبری با ما می‌جنگد، اما ما هنوز درباره اصل دسترسی مردم به اینترنت، اختلاف‌نظر داریم. وقتی در مجلس هنوز کسانی هستند که اینترنت را تهدید می‌دانند، نه فرصت، طبیعی است که فضای عمومی به‌جای مقاومت‌سازی، به سمت انسداد برود. به گفته باستانی تبریزی، ما اکنون گرفتار یک بوروکراسی بی‌پایان در حکمرانی فضای مجازی هستیم. شوراها متعدد، نهادهای موازی و سیاست‌گذارانی که عمدتاً نگاه‌شان مبتنی بر بستن است نه باز کردن، بر این حوزه سایه انداخته‌اند. در چنین شرایطی، حتی اگر دولت بخواهد اصلاح کند، قدرت اجرایی کافی ندارد، اما باید ایستادگی کند. نویسنده کتاب «ارتباط مؤثر در عصر دیجیتال» معتقد است: آنهایی که چشم به مدل کره شمالی دوخته‌اند، باید این واقعیت را بپذیرند که این کشور الگوی ما نیست، کره شمالی کشور بسته‌ای است، بدون تعامل، بدون رقابت، بدون زیست‌بوم دیجیتال، اما کره جنوبی با همه‌باز بودن دسترسی‌ها، توانسته ابزارهای بومی خود را محبوب و متداول کند. در آنجا پلتفرم‌های Naver و Daum بدون نیاز به فیلتر کردن گوگل، موفق به جلب اعتماد عمومی شدند. رمز موفقیت آن‌ها نه در اجبار، بلکه در دوام عامل کلیدی است. اول اعتماد عمومی به حاکمیت و دوم، ارائه خدمات کارآمد، بومی‌سازی شده و کاربر پسند. این مدل نشان می‌دهد راه برتری فناوری، از مسیر رقابت و رضایت می‌گذرد، نه از فیلتر و انحصار. باستانی افزود: در آنجا مردم انتخاب می‌کنند، نه با اجبار، بلکه از سر رضایت. ما هم باید به جای تحمیل انتخاب، ایجاد رضایت را تمرین کنیم. هر جا که کیفیت باشد، مردم خودشان به سمت آن می‌روند و البته که هیچ ابزار فنی‌ای نمی‌تواند نا رضایتی را بپنهان کند. این استاد ارتباطات در پایان بر ضرورت پرهیز از نگاه امنیتی به اینترنت و فضای مجازی تأکید کرد و گفت: امروز اینترنت، مثل برق و آب، کالای اساسی زندگی روزمره است و محروم‌سازی مردم از آن، حتی با استناد به امنیت، خطرناک‌تر از تهدید خارجی است. اگر در حوزه موشکی، با افتخار ایستاد ایم، در حوزه دیجیتال هم باید با افتخار و عقانیت، زیرساخت داشته باشیم، نه اینکه دسترسی را به سهمیه و استثناء و طبقاتی کردن تبدیل کنیم. وی افزود: دولت پزشک‌های باید از همین جا، یعنی از میدان ارتباطات، صدای مردم را نمایندگی کند. اگر در این میدان کوتاه بیاید، دیگر امیدی به اصلاح در سایر حوزه‌ها نخواهد بود. اینترنت با ثبات، رقابتی، کارآمد، آزاد و اخلاقی، خواست عمومی جامعه ایران امروز است. اگر دولت بخواهد به عهد خود با رأی‌دهندگان وفادار بماند، باید در حکمرانی دیجیتال با منطق، با علم و با اعتماد عمومی، محکم بایستد و بجنگد.